ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 17.12.2019
COM(2019) 635 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με την εφαρμογή των μελισσοκομικών προγραμμάτων

Περιεχόμενα

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ 2
2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ 3
3. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΕ 4
3.1 Παραγωγή και τιμές 4
3.2 Εμπόριο 6
4. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ 7
4.1 Νομική βάση 7
4.2 Στόχοι και μέτρα 8
4.3 Προϋπολογισμός της Ένωσης για τα εθνικά μελισσοκομικά προγράμματα και ποσοστά χρησιμοποίησής τους 9
4.4 Κατανομή της συνεισφοράς της Ένωσης ανά κράτος μέλος 10
4.5 Δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν ανά είδος μέτρου 11
5. ΜΕΘΟΔΟΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΚΥΨΕΛΩΝ 13
6. Η ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΤΑ ΤΟ 2020 14
7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ 15

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο τομέας της μελισσοκομίας, αν και φαίνεται μικρός σε σύγκριση με άλλους αγροτικούς τομείς, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο: πέραν της παραγωγής μελιού και άλλων προϊόντων μελισσοκομίας, συμβάλλει στην επικονίαση καλλιεργειών, φρούτων, άγριων φυτών κ.λπ. Η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) διαθέτει διάφορα εργαλεία για τη στήριξη του τομέα της μελισσοκομίας, μεταξύ των οποίων είναι και τα μελισσοκομικά προγράμματα που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1308/2013[1] («κανονισμός ΚΟΑ»).

Σύμφωνα με το άρθρο 225 στοιχείο α) του κανονισμού ΚΟΑ, η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο ανά τριετία σχετικά με την υλοποίηση των μέτρων που αφορούν τον τομέα της μελισσοκομίας και προβλέπονται στα άρθρα 55, 56 και 57, περιλαμβανομένων και των πρόσφατων εξελίξεων όσον αφορά τα συστήματα ταυτοποίησης κυψελών. Η παρούσα έκθεση υποβάλλεται σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη και δεν συνοδεύεται από νομοθετική πρόταση.

Καλύπτει τα μελισσοκομικά έτη 2017-2019, τα οποία αντιστοιχούν στη χρονική περίοδο από την 1η Αυγούστου 2016 έως την 31η Ιουλίου 2019. Πρόκειται για τα πρώτα μελισσοκομικά έτη κατά τα οποία εφαρμόστηκαν τα νέα μέτρα. Η έκθεση περιλαμβάνει στοιχεία που ελήφθησαν σε σχέση με προηγούμενα μελισσοκομικά έτη, καθώς και τα προγράμματα που προβλέπονται για τα μελισσοκομικά έτη 2020-2022, τα οποία κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή έως την 15η Μαρτίου 2019.

Αυτή είναι η έβδομη έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή των μελισσοκομικών προγραμμάτων. Η έκθεση δεν περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που αφορούν τη μελισσοκομία, αλλά επικεντρώνεται στην εφαρμογή των μελισσοκομικών προγραμμάτων. Εντούτοις, παρέχει μια σύντομη επισκόπηση του μελισσοκομικού τομέα στην ΕΕ και παρουσιάζει εν συντομία την πρόταση της Επιτροπής για τον τομέα της μελισσοκομίας στο πλαίσιο της μελλοντικής κοινής γεωργικής πολιτικής.

Η ΕΕ στηρίζει άμεσα τον τομέα της μελισσοκομίας από το 1997[2], δίνοντας στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εκπονήσουν εθνικά προγράμματα για τους οικείους τομείς μελισσοκομίας. Στόχος των εν λόγω προγραμμάτων είναι η βελτίωση των γενικών συνθηκών παραγωγής και εμπορίας προϊόντων μελισσοκομίας, στα οποία περιλαμβάνονται το μέλι, ο βασιλικός πολτός, η γύρη, η πρόπολη και το κερί από μέλισσες.

Τα μελισσοκομικά προγράμματα συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση σε ποσοστό 50 % και έχουν τριετή διάρκεια. Τα προγράμματα είναι εθελοντικά, αλλά το γεγονός ότι όλα τα κράτη μέλη επέλεξαν να τα θεσπίσουν καταδεικνύει το έντονο ενδιαφέρον των κρατών μελών, καθώς και τις ανάγκες του τομέα.

---

[1] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων, ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 671.

[2] Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1221/97 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 1997, περί των γενικών κανόνων εφαρμογής για ενέργειες βελτίωσης της παραγωγής και της εμπορίας του μελιού, ΕΕ L 173 της 1.7.1997, σ. 1.

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η παρούσα έκθεση βασίζεται στις παρακάτω πηγές πληροφοριών:

- Πληροφορίες που κοινοποιούν τα κράτη μέλη σύμφωνα με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2015/1366 όσον αφορά τις ενισχύσεις στον τομέα της μελισσοκομίας[3], περιλαμβανομένου του αριθμού των κυψελών στην επικράτειά τους.
- Πληροφορίες που κοινοποιούν τα κράτη μέλη σύμφωνα με τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2015/1368 όσον αφορά τις ενισχύσεις στον τομέα της μελισσοκομίας[4], περιλαμβανομένων των ετήσιων εκθέσεων εκτέλεσης που προβλέπονται στο άρθρο 10 του εν λόγω κανονισμού. Αυτές οι ετήσιες εκθέσεις περιλαμβάνουν σύνοψη των δαπανών σε ευρώ κατά το μελισσοκομικό έτος, κατανεμημένων ανά μέτρο, και τα αποτελέσματα με βάση τους δείκτες επιδόσεων για κάθε μέτρο εφαρμογής. Ωστόσο, οι δείκτες αυτοί δεν είναι εναρμονισμένοι σε επίπεδο ΕΕ και δεν χρησιμοποιήθηκαν για τη συναγωγή συμπερασμάτων στο πλαίσιο της παρούσας έκθεσης.
- Πληροφορίες που λαμβάνονται από κράτη μέλη σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 917/2004 της Επιτροπής για ενέργειες βελτίωσης των συνθηκών παραγωγής και εμπορίας των προϊόντων μελισσοκομίας[5], με τον οποίο θεσπίζονται οι κανόνες για τα εθνικά μελισσοκομικά προγράμματα έως το μελισσοκομικό έτος 2016.
- Στοιχεία σχετικά με την παραγωγή και το διεθνές εμπόριο μελιού από τη Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης[6], τη βάση δεδομένων Comtrade των Ηνωμένων Εθνών[7] και τον Οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO)[8].

Λεπτομερή στοιχεία και συνοπτικοί πίνακες σχετικά με την αγορά μελιού και τα εθνικά μελισσοκομικά προγράμματα διατίθενται στον ιστότοπο της Επιτροπής[9].

[3] Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2015/1366 της Επιτροπής, της 11ης Μαΐου 2015, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τις ενισχύσεις στον τομέα της μελισσοκομίας, *ΕΕ L 211 της 8.8.2015, σ. 3–6.*

[4] Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2015/1368 της Επιτροπής, της 6ης Αυγούστου 2015, για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τις ενισχύσεις στον τομέα της μελισσοκομίας, *ΕΕ L 211 της 8.8.2015, σ. 9–16.*

[5] Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 917/2004 της Επιτροπής, της 29ης Απριλίου 2004, για λεπτομέρειες εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 797/2004 του Συμβουλίου σχετικά με ενέργειες στον τομέα της μελισσοκομίας, *ΕΕ L 163 της 30.4.2004, σ. 83–87).*

[6] https://ec.europa.eu/eurostat

[7] https://comtrade.un.org/

[8] http://www.fao.org/home/en/

[9] https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/animals-and-animal-products/animal-products/honey_el

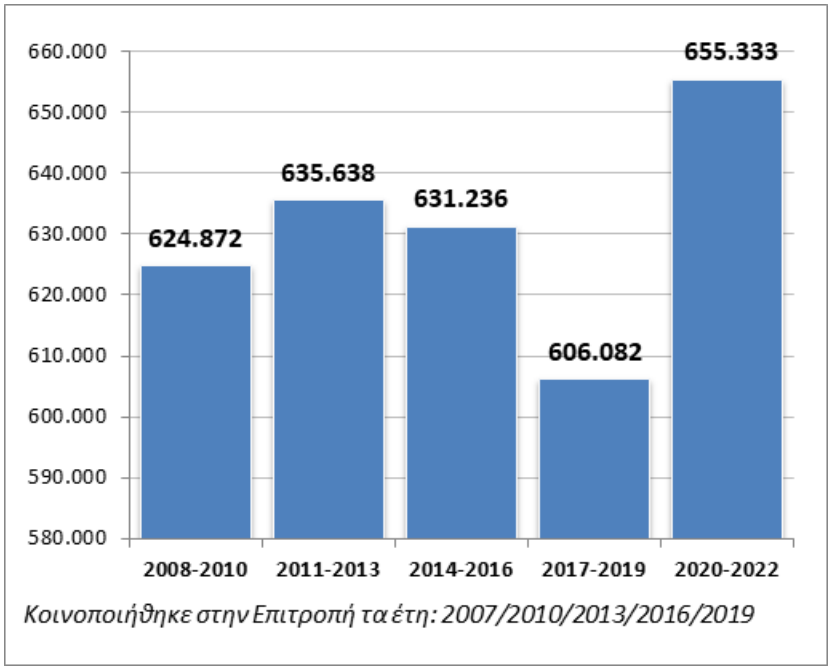
3. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΕ

3.1 Παραγωγή και τιμές

Παραγωγή

Από τα στοιχεία που κοινοποιήθηκαν ενόψει των προγραμμάτων της περιόδου 2020-22 προκύπτει ότι στην ΕΕ υπάρχουν περίπου 17,5 εκατομμύρια κυψέλες, τις οποίες διαχειρίζονται 650 000 μελισσοκόμοι. Ο αριθμός των μελισσοκόμων είναι αυξημένος συγκριτικά με τα στοιχεία που κοινοποιήθηκαν το 2016 για τα προγράμματα της περιόδου 2017-19. Θα πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι δεν υπάρχει εναρμονισμένη μέθοδος για τον ορισμό των μελισσοκόμων, ούτε για τον τρόπο εκτίμησης του αριθμού των μελισσοκόμων, και η μεταβολή αυτού του αριθμού δεν αντικατοπτρίζει κατ' ανάγκη μια γενική τάση στον κλάδο.

Διάγραμμα 1: Αριθμός μελισσοκόμων

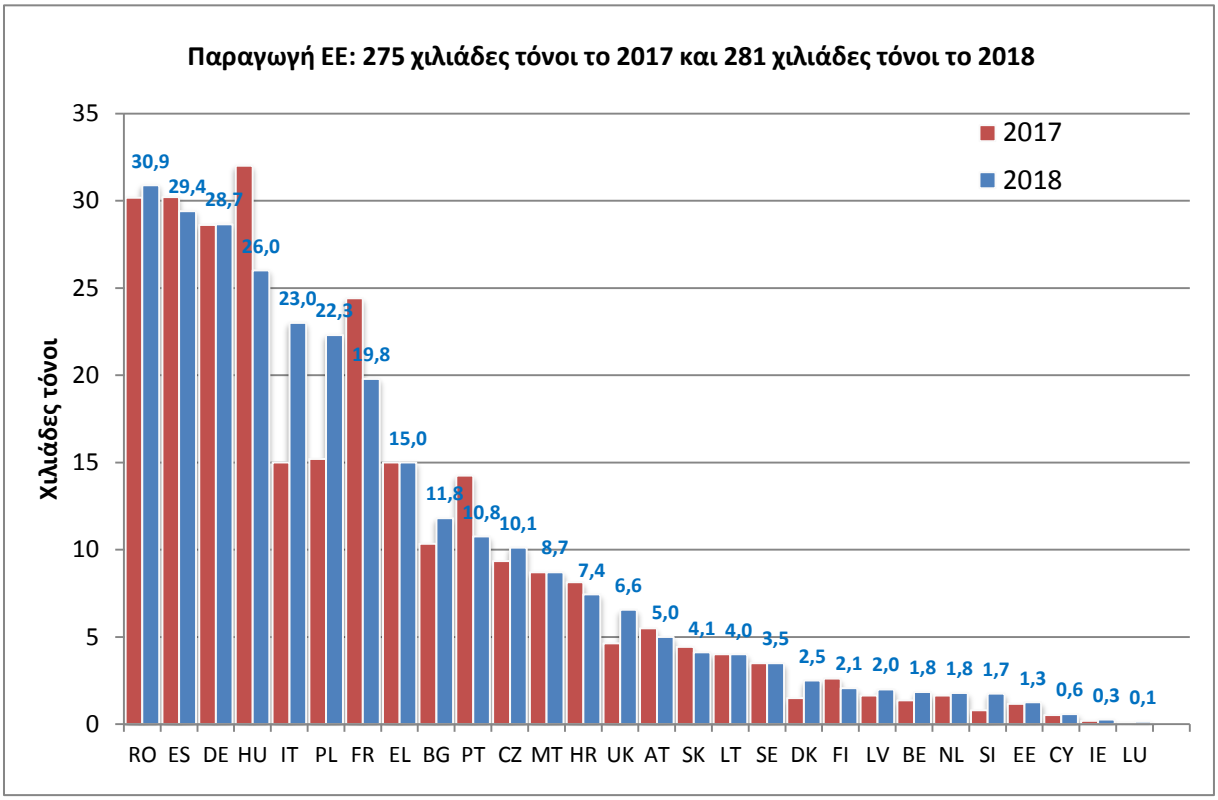

Ο κλάδος παρήγαγε 280 000 τόνους μελιού το 2018, γεγονός που καθιστά την ΕΕ δεύτερο μεγαλύτερο παραγωγό μελιού παγκοσμίως μετά την Κίνα (550 000 τόνοι[10]). Η παραγωγή της ΕΕ αυξήθηκε κατά 16 % από το 2014 (που είχε ανέλθει σε 240 000 τόνους), αλλά και πάλι η ΕΕ δεν παράγει αρκετό μέλι ώστε να καλύπτει τις δικές της καταναλωτικές ανάγκες. Το 2018, το ποσοστό αυτάρκειας[11] ήταν περίπου 60 %, στα ίδια σχεδόν επίπεδα με το 2015. Ο κυριότερος προμηθευτής εισαγόμενου μελιού είναι η Κίνα (40 % των εισαγωγών) με δεύτερη την Ουκρανία (20 % των εισαγωγών).

[10] Πηγή: FAO

[11] Ποσοστό αυτάρκειας = παραγωγή ΕΕ/(παραγωγή+εισαγωγές-εξαγωγές)

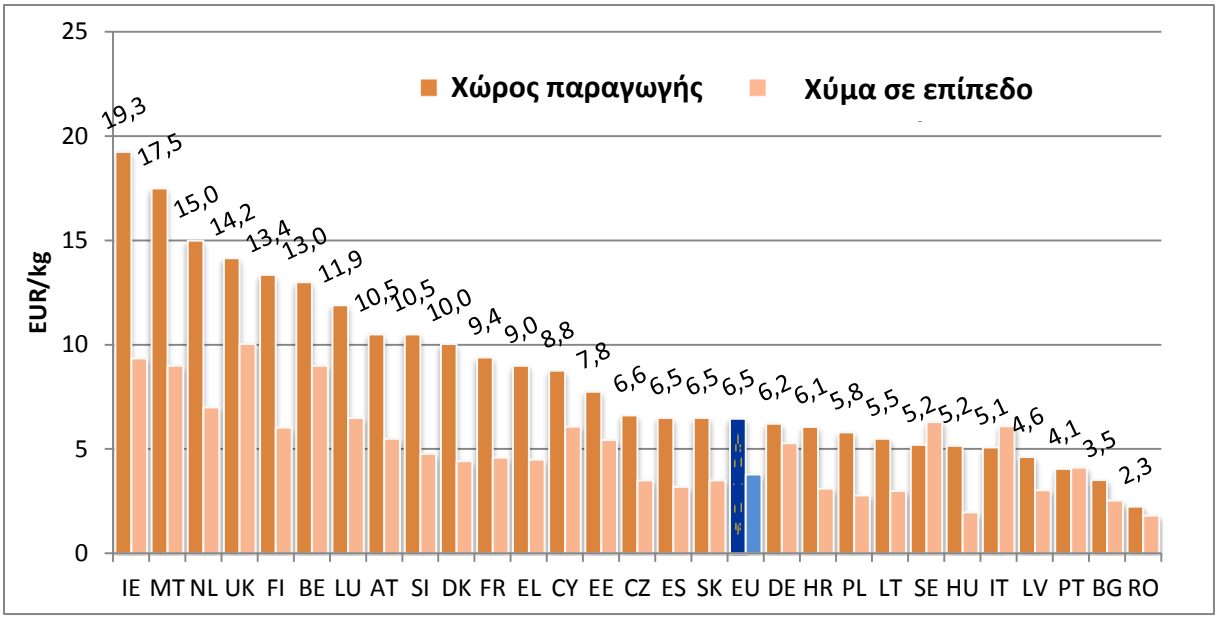
Διάγραμμα 2: Η παραγωγή μελιού στην ΕΕ το 2017 και 2018

Τιμές

Οι τιμές του μελιού ποικίλλουν σημαντικά αναλόγως του κράτους μέλους, της ποιότητας και του σημείου πώλησης. Η μέση ενωσιακή τιμή του μελιού από διάφορα άνθη στον χώρο παραγωγής το 2018 ήταν 6,46 EUR/kg. Στα περισσότερα κράτη μέλη η τιμή του είναι χαμηλότερη όταν πωλείται χύμα σε επίπεδο χονδρικής: η μέση ενωσιακή τιμή του μελιού χύμα το 2018 ήταν 3,79 EUR/kg. Αξίζει να σημειωθεί ότι, ενώ οι τιμές αυτές έχουν παραμείνει ουσιαστικά αμετάβλητες σε σχέση με τα στοιχεία που ελήφθησαν το 2016, το μέσο κόστος παραγωγής αυξήθηκε, από 3,21 EUR/kg το 2015 σε 3,90 EUR/kg το 2018, γεγονός που πιθανόν συνεπάγεται μικρότερο περιθώριο κέρδους ανά παραγόμενο κιλό μελιού. Ωστόσο, δεδομένου ότι τα κράτη μέλη δεν υποβάλλουν στοιχεία σχετικά με την ποσότητα του παραγόμενου μελιού που πωλείται χύμα και στον χώρο παραγωγής, δεν μπορούν να συναχθούν ασφαλή συμπεράσματα όσον αφορά την κερδοφορία που προκύπτει για τους παραγωγούς.

Διάγραμμα 3: Μέσες τιμές μελιού το 2018. MT: μέσος όρος μέγιστης/ελάχιστης τιμής

3.2 Εμπόριο

Εισαγωγές

Το ποσοστό αυτάρκειας σε μέλι στην ΕΕ είναι μόλις 60 %. Το 2018 η ΕΕ εισήγαγε 208 000 τόνους μελιού συνολικής αξίας 452 εκατομμυρίων EUR. Η ΕΕ είναι ο πρώτος εισαγωγέας μελιού παγκοσμίως, με κύριο προμηθευτή της την Κίνα. Ωστόσο, οι εισαγωγές της ΕΕ από την Κίνα μειώθηκαν από σχεδόν 100 000 τόνους το 2015 σε 80 000 τόνους το 2018[12]. Κατά την ίδια περίοδο, οι εισαγωγές από την Ουκρανία, τον δεύτερο κυριότερο προμηθευτή, αυξήθηκαν από 20 000 σε 41 000 τόνους, ενώ οι εισαγωγές από τον τρίτο και τον τέταρτο προμηθευτή, την Αργεντινή και το Μεξικό, διατηρήθηκαν στα επίπεδα των 25 000 και 20 000 τόνων αντίστοιχα.

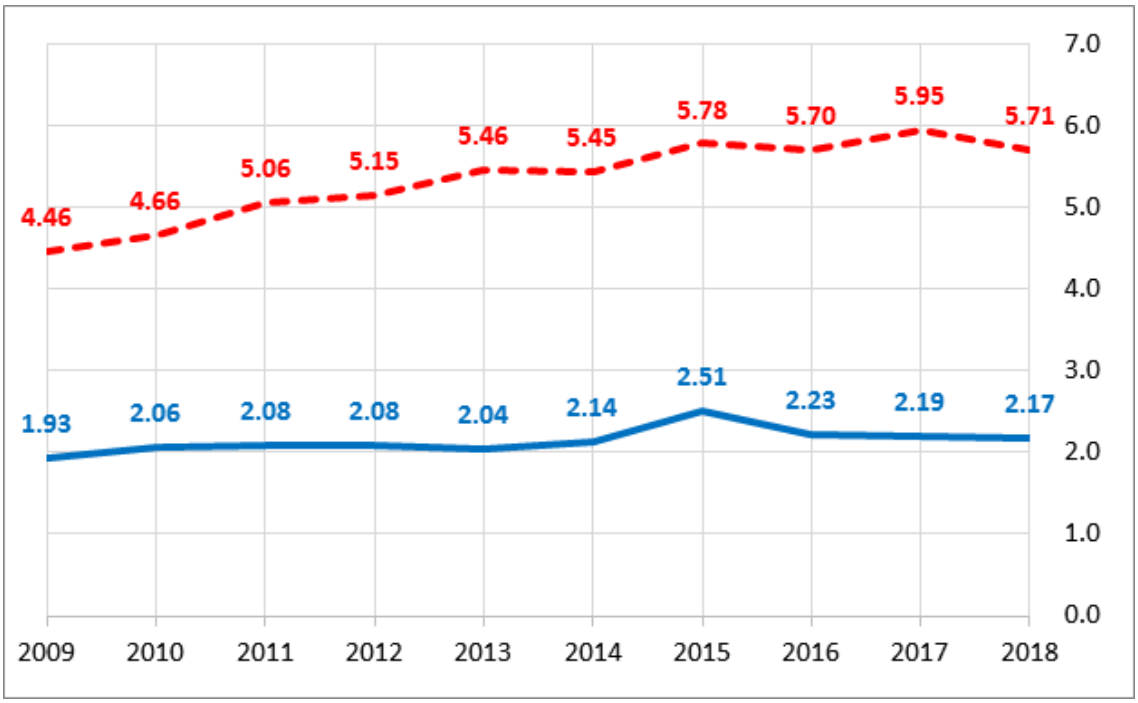
Το μέλι που εισάγεται από τρίτες χώρες είναι συνήθως φθηνότερο από το μέλι που παράγεται στην ΕΕ, και για το 2018 η μέση τιμή εισαγωγής ήταν μόλις πάνω από 2 EUR/kg.

Εξαγωγές

Οι εξαγωγές της ΕΕ είναι αμελητέες σε σύγκριση με τις εισαγωγές: το 2018 η ΕΕ εξήγαγε περίπου 21 000 τόνους μελιού, ποσότητα που αντιστοιχεί στο 7 % περίπου της παραγωγής της ΕΕ. Οι κυριότερες αγορές για το μέλι της ΕΕ είναι η Ελβετία, η Σαουδική Αραβία, οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία. Το 2018 η μέση τιμή εξαγωγής ήταν 5,7 EUR/kg.

Διάγραμμα 4: Μέσες τιμές σε EUR/kg για το μέλι που εισήχθη στην ΕΕ (μπλε συνεχόμενη γραμμή) και εξήχθη από την ΕΕ (κόκκινη διακεκομμένη γραμμή) κατά την περίοδο 2009-2018. Πηγή: Βάση δεδομένων Comext της Στατιστικής Υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης

[12] Πηγή: Βάση δεδομένων Comext της Στατιστικής Υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, https://trade.ec.europa.eu/tradehelp/statistics

4. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

4.1 Νομική βάση

Η νομική βάση για τα μελισσοκομικά προγράμματα, αρχής γενομένης από το μελισσοκομικό έτος 2017, με ημερομηνία έναρξης την 1η Αυγούστου 2016, είναι τα άρθρα 55 έως 57 του κανονισμού ΚΟΑ, που συμπληρώνονται από:

- τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2015/1366 της Επιτροπής[13] και
- τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2015/1368 της Επιτροπής[14].

Τα προγράμματα για τα μελισσοκομικά έτη 2017-2019, καθώς και η χρηματοδότησή τους, εγκρίθηκαν με την εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2016/1102 της Επιτροπής, της 5ης Ιουλίου 2016[15].

Τα προγράμματα για τα μελισσοκομικά έτη 2020-2022, καθώς και η χρηματοδότησή τους, εγκρίθηκαν με την εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2019/974 της Επιτροπής, της 12ης Ιουνίου 2019[16].

[13] Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2015/1366 της Επιτροπής, της 11ης Μαΐου 2015, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τις ενισχύσεις στον τομέα της μελισσοκομίας, ΕΕ L 211 της 8.8.2015, σ. 3, *ΕΕ L 211 της 8.8.2015, σ. 3–6.*

[14] Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2015/1368 της Επιτροπής, της 6ης Αυγούστου 2015, για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τις ενισχύσεις στον τομέα της μελισσοκομίας, *ΕΕ L 211 της 8.8.2015, σ. 9–16.*

[15] Εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2016/1102 της Επιτροπής, της 5ης Ιουλίου 2016, σχετικά με την έγκριση των εθνικών προγραμμάτων για τη βελτίωση της παραγωγής και εμπορίας μελισσοκομικών προϊόντων που υποβάλλουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου *[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2016) 4133], ΕΕ L 182 της 7.7.2016, σ. 55–57*.

4.2 Στόχοι και μέτρα

Στόχος των προγραμμάτων είναι η βελτίωση των γενικών συνθηκών παραγωγής και εμπορίας προϊόντων μελισσοκομίας στην Ένωση. Το 2013, με τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ θεσπίστηκαν ορισμένες αλλαγές στα προγράμματα. Οι κυριότεροι στόχοι αυτών των αλλαγών ήταν η προσαρμογή των επιλέξιμων μέτρων στις ανάγκες του τομέα και η διασφάλιση μιας ορθολογικότερης κατανομής του προϋπολογισμού της ΕΕ μέσω της βελτίωσης των μεθόδων που χρησιμοποιούν τα κράτη μέλη για τον προσδιορισμό του αριθμού των κυψελών στην επικράτειά τους. Τα παρεπόμενα επιλέξιμα μέτρα περιγράφονται περαιτέρω παρακάτω.

α) **Τεχνική βοήθεια προς μελισσοκόμους και οργανώσεις μελισσοκόμων**: η διατύπωση του συγκεκριμένου μέτρου άλλαξε από «ομάδες μελισσοκόμων» σε «οργανώσεις μελισσοκόμων». Το μέτρο αυτό, στο οποίο πολλά κράτη μέλη περιλαμβάνουν την παροχή κατάρτισης, τη διοργάνωση μαθημάτων και την εκτύπωση εκπαιδευτικών φυλλαδίων, μπορεί να περιλαμβάνει ευρύ φάσμα άλλων δράσεων. Σε αυτές συμπεριλαμβάνονται η στήριξη π.χ. για αγορά τεχνικού εξοπλισμού για την πρώτη μεταποίηση και η ειδική στήριξη των νέων μελισσοκόμων.

β) **Καταπολέμηση των εισβολών στις κυψέλες και των ασθενειών, ιδιαίτερα της βαρροϊκής ακαρίασης**: το πεδίο εφαρμογής αυτού του μέτρου επεκτάθηκε από τον έλεγχο της βαρροϊκής ακαρίασης στην καταπολέμηση άλλων εισβολών στις κυψέλες και ασθενειών όπως, π.χ., της ασιατικής σφήκας (*Vespa velutina)* και του μικρού κάνθαρου των κυψελών (*Aethina tumida*). Ωστόσο, πολλά από τα προγράμματα που περιλαμβάνουν αυτό το μέτρο εξακολουθούν να επικεντρώνονται στον έλεγχο της βαρροϊκής ακαρίασης. Αυτό συχνά επιτυγχάνεται μέσω της στήριξης μεθόδων για τη μείωση του παρασιτικού φορτίου, αλλά στις δράσεις περιλαμβάνονται επίσης μέτρα που στοχεύουν στην ενημέρωση των μελισσοκόμων σχετικά με τη σημασία της καταπολέμησης του ακάρεως βαρρόα.

γ) **Εξορθολογισμός της νομαδικής μελισσοκομίας**: η συγκεκριμένη δράση αποσκοπεί στη διαχείριση της μετακίνησης των κυψελών στην Ένωση, καθώς και στη χωροταξική κατανομή των θέσεων για μελισσοκόμους κατά την περίοδο της ανθοφορίας. Η διαχείριση της νομαδικής μελισσοκομίας μπορεί να διευκολυνθεί με μέτρα όπως η ταυτοποίηση κυψελών και πλαισίων, η κατάρτιση μητρώου νομαδικής μελισσοκομίας, η πραγματοποίηση επενδύσεων σε υλικά που διευκολύνουν τη μετακίνηση των μελισσοσμηνών και η σύνταξη χαρτών με τις ποικιλίες ανθέων.

δ) **Μέτρα στήριξης των εργαστηρίων ανάλυσης προϊόντων μελισσοκομίας με στόχο τη διευκόλυνση των μελισσοκόμων στην εμπορία και την αναβάθμιση της αξίας των προϊόντων τους**: το πεδίο εφαρμογής αυτού του μέτρου επεκτάθηκε, ώστε, εκτός από τη στήριξη των αναλύσεων των φυσικοχημικών ιδιοτήτων του μελιού, να περιλαμβάνει άλλα προϊόντα μελισσοκομίας[17], όπως ο βασιλικός πολτός, η γύρη, η πρόπολη και το κερί από

[16] Εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2019/974 της Επιτροπής, της 12ης Ιουνίου 2019, σχετικά με την έγκριση των εθνικών προγραμμάτων για τη βελτίωση της παραγωγής και εμπορίας μελισσοκομικών προϊόντων που υποβάλλουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου *[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2019) 4177], ΕΕ L 157 της 14.6.2019, σ. 28–30.*

[17] Τα προϊόντα μελισσοκομίας που καλύπτονται από τα μελισσοκομικά προγράμματα παρατίθενται στο μέρος XXII του παραρτήματος Ι του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 και είναι το μέλι, ο βασιλικός πολτός, η πρόπολη και το κερί από μέλισσες.

μέλισσες. Επιπλέον, στον κανονισμό ΚΟΑ προβλέπεται πλέον ότι το μέτρο θα πρέπει να διευκολύνει τους μελισσοκόμους στην εμπορία και την αναβάθμιση της αξίας των προϊόντων τους. Το μέτρο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση της διενέργειας ελέγχων π.χ. της βοτανικής προέλευσης του μελιού, καθώς η ακριβής γνώση της προέλευσής του επιτρέπει στους μελισσοκόμους να επιτυγχάνουν υψηλότερες τιμές για το προϊόν τους.

ε) **Η ανασύσταση του μελισσοκομικού κεφαλαίου** καθιστά δυνατή τη μερική αντιστάθμιση των απωλειών μελισσών και, ως εκ τούτου, συμβάλλει στην αποτροπή της μείωσης της παραγωγής. Αυτό το μέτρο μπορεί να περιλαμβάνει τη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων που ευνοούν την παραγωγή βασιλισσών, την αγορά αποικιών μελισσών ή νέων κυψελών.

στ) **Συνεργασία με ειδικευμένους φορείς για την υλοποίηση προγραμμάτων εφαρμοσμένης έρευνας στον τομέα της μελισσοκομίας και των μελισσοκομικών προϊόντων**: το συγκεκριμένο μέτρο παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να στηρίζουν ειδικά ερευνητικά έργα. Στόχος των εν λόγω έργων μπορεί να είναι η βελτίωση της ποιότητας του μελιού και/ή η διάδοση των αποτελεσμάτων τους.

ζ) **Παρακολούθηση της αγοράς**: νέο μέτρο που παρέχει τη δυνατότητα πραγματοποίησης επενδύσεων στην παρακολούθηση των προϊόντων μελισσοκομίας και των τιμών. Το μέτρο αυτό μπορεί να βελτιώσει τις συνθήκες παραγωγής, και στηρίζει τις εθνικές στρατηγικές για την παρακολούθηση της κατάστασης στην αγορά.

η) **Βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων με σκοπό την αξιοποίηση των προϊόντων στην αγορά**: νέο μέτρο που θεσπίζεται με τον κανονισμό ΚΟΑ, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιείται, για παράδειγμα, για την προώθηση του μελιού στην αγορά, αλλά και άλλων προϊόντων μελισσοκομίας.

4.3 Προϋπολογισμός της Ένωσης για τα εθνικά μελισσοκομικά προγράμματα και ποσοστά χρησιμοποίησής τους

Τα κονδύλια της Ένωσης που αφορούν τον μελισσοκομικό τομέα είναι σχετικά μικρά, αλλά αυξήθηκαν από 36 εκατομμύρια EUR ανά έτος για τα μελισσοκομικά προγράμματα της περιόδου 2017-2019 σε 40 εκατομμύρια EUR για τα μελισσοκομικά προγράμματα της περιόδου 2020-2022.

Η συνεισφορά της Ένωσης στα μελισσοκομικά προγράμματα αντιστοιχεί στο 50 % των δαπανών που βαρύνουν τα κράτη μέλη. Συγκεκριμένα, αυτό σημαίνει ότι για τα μελισσοκομικά έτη 2017 και 2018 διατέθηκαν για τα μελισσοκομικά προγράμματα συνολικά 72 εκατομμύρια EUR κάθε έτος. Παρόλο που η διαθέσιμη χρηματοδότηση δεν απορροφήθηκε πλήρως, τα ποσοστά χρησιμοποίησης ήταν υψηλά. Για λόγους σύγκρισης στον παρακάτω πίνακα συμπεριλαμβάνεται το μελισσοκομικό έτος 2016.

Πίνακας 1: Ενωσιακή χρηματοδότηση και ποσοστά χρησιμοποίησής της για μελισσοκομικά προγράμματα

Κονδύλια της Ένωσης ανά μελισσοκομικό έτος	Μελισσοκομικό έτος 2016 Προγράμματα 2014-2016	Μελισσοκομικό έτος 2017 Προγράμματα 2017-2019	Μελισσοκομικό έτος 2018 Προγράμματα 2017-2019	Μελισσοκομικό έτος 2019 Προγράμμα	Μελισσοκομικά έτη 2020-2022

				τα 2017-2019	
σε ευρώ	33 100 000	36 000 000	36 000 000	36 000 000	40 000 000
Ποσό ευρωπαϊκών κονδυλίων που χρησιμοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη σε EUR	31 102 215	32 372 777	33 974 000	Προς κοινοποίηση έως την 15η Μαρτίου 2020	Προς κοινοποίηση από την 15η Μαρτίου 2021
Ποσοστό χρησιμοποίησης	94 %	90 %	94 %		

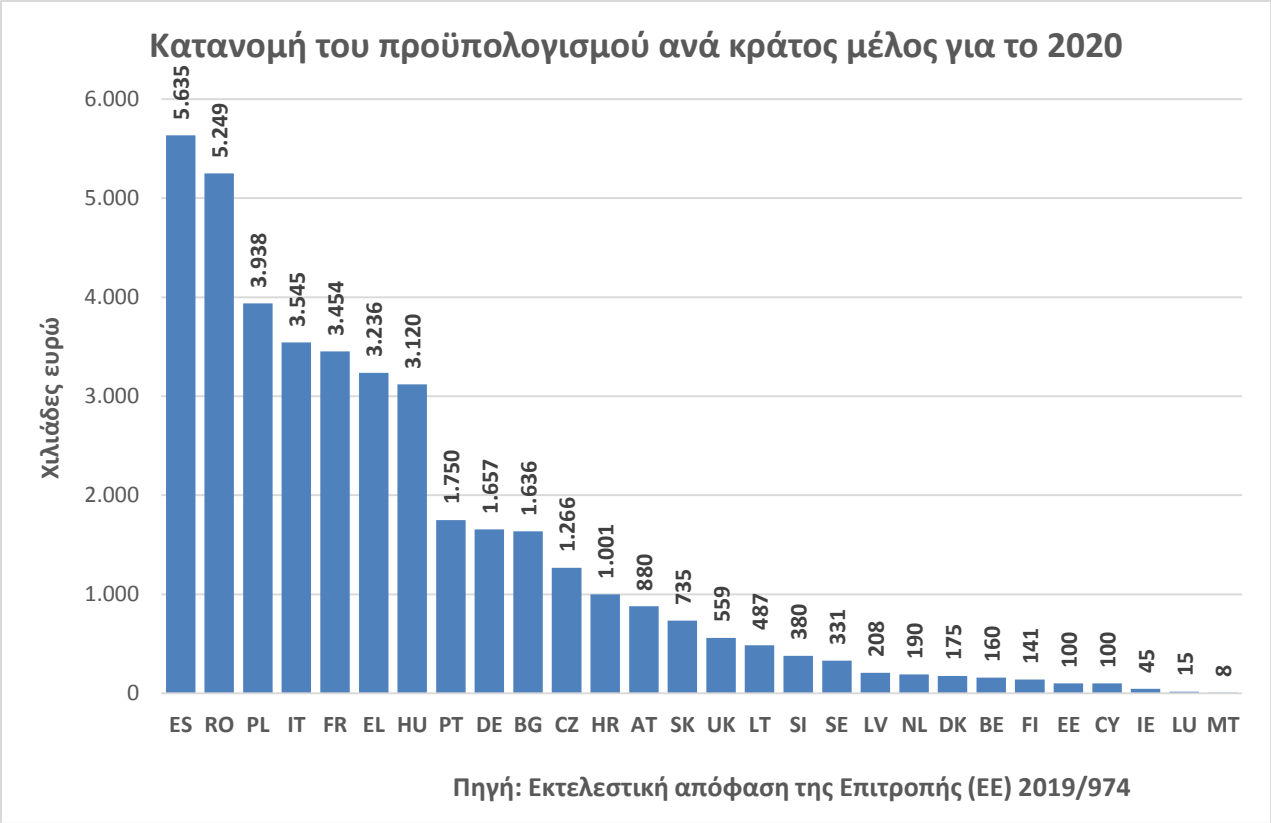
4.4 Κατανομή της συνεισφοράς της Ένωσης ανά κράτος μέλος

Οι κανόνες για την κατανομή της συνεισφοράς της Ένωσης στα μελισσοκομικά προγράμματα θεσπίζονται στο άρθρο 4 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2015/1366 της Επιτροπής. Ο κύριος παράγοντας για την εν λόγω κατανομή είναι το ποσοστό των κυψελών σε κάθε κράτος μέλος που συμμετέχει στο πρόγραμμα. Αυτός είναι και ένας από τους λόγους για τους οποίους θεσπίστηκαν οι κανόνες που αφορούν τον υποχρεωτικό προσδιορισμό και κοινοποίηση από τα κράτη μέλη του αριθμού των κυψελών στην Επιτροπή, οι οποίοι περιγράφονται περαιτέρω στην ενότητα 5 της παρούσας έκθεσης.

Η ελάχιστη συνεισφορά της Ένωσης ανέρχεται σε 25 000 EUR ανά μελισσοκομικό πρόγραμμα. Η υπόλοιπη ενωσιακή χρηματοδότηση κατανέμεται ανάλογα με το ποσοστό των κυψελών που κοινοποιούν τα κράτη μέλη. Ωστόσο, αν ένα κράτος μέλος ζητήσει μικρότερο ποσό από εκείνο που δικαιούται βάσει του ποσοστού των κυψελών του, η υπόλοιπη ενωσιακή χρηματοδότηση μπορεί να διανεμηθεί σε κράτη μέλη που έχουν ζητήσει μεγαλύτερο ποσό σε σχέση με το θεωρητικό ποσοστό χρηματοδότησης που τους αναλογεί.

Σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1368, η κατανομή των ενωσιακών κονδυλίων στα μελισσοκομικά προγράμματα της περιόδου 2017-2019 έγινε βάσει του αριθμού των κυψελών που κοινοποίησαν τα κράτη μέλη το 2013. Για τα μελισσοκομικά προγράμματα της περιόδου 2020-2022, τα οποία κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή το 2019, η κατανομή έγινε ανάλογα με τον αριθμό των κυψελών που κοινοποιήθηκαν το 2017 και το 2018 (τα δύο τελευταία ημερολογιακά έτη που προηγούνται του έτους της κοινοποίησης των εθνικών μελισσοκομικών προγραμμάτων στην Επιτροπή).

Διάγραμμα 5: Κατανομή της συνεισφοράς της Ένωσης ανά κράτος μέλος για τα μελισσοκομικά έτη 2020-2022

4.5 Δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν ανά είδος μέτρου

Σύμφωνα με το άρθρο 10 του κανονισμού 2015/1368, τα κράτη μέλη κοινοποιούν έως τις 15 Μαρτίου κάθε έτους ετήσια έκθεση εκτέλεσης για το προηγούμενο μελισσοκομικό έτος. Οι δύο πρώτες ετήσιες εκθέσεις, που αντιστοιχούν στα μελισσοκομικά έτη 2017[18] και 2018[19], κοινοποιήθηκαν το 2018 και το 2019. Η ανάλυση των δαπανών ανά είδος μέτρου για το μελισσοκομικό έτος 2018 απεικονίζεται στο παρακάτω κυκλικό διάγραμμα *(διάγραμμα 6)*. Για λόγους ιστορικής σύγκρισης έχουν συμπεριληφθεί επίσης οι δαπάνες ανά είδος μέτρου για το μελισσοκομικό έτος 2015 *(διάγραμμα 7)*, από τις οποίες προκύπτει ότι, αν και τότε τα προγράμματα μπορούσαν να περιέχουν μόνο έξι μέτρα, η συνολική κατανομή, μετρούμενη ως ποσοστό, ήταν παρόμοια.

Το 2018, όπως και τα προηγούμενα έτη, τα δύο μέτρα της **τεχνικής βοήθειας**και της **καταπολέμησης των εισβολέων στις κυψέλες** λαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της διαθέσιμης χρηματοδότησης, ήτοι, σχεδόν το 60 % αθροιστικά. Αυτό απηχεί τη διαρκή ανάγκη του τομέα να επενδύει σε μελισσοκομικό εξοπλισμό, να εκσυγχρονίζει τις μελισσοκομικές πρακτικές ώστε να καταπολεμά ασθένειες και εισβολείς στις κυψέλες, καθώς και να παρέχει εκπαίδευση σε μελισσοκόμους.

Επίσης, όπως και τα προηγούμενα έτη, τα δύο μέτρα της **ανασύστασης του μελισσοκομικού κεφαλαίου** και του **εξορθολογισμού της νομαδικής μελισσοκομίας** καταλαμβάνουν την τρίτη και τέταρτη θέση μεταξύ των πιο δημοφιλών μέτρων, καθώς, αθροιστικά, αντιπροσωπεύουν ποσοστό άνω του 30 %. Σε ορισμένα κράτη μέλη, η μετακίνηση των

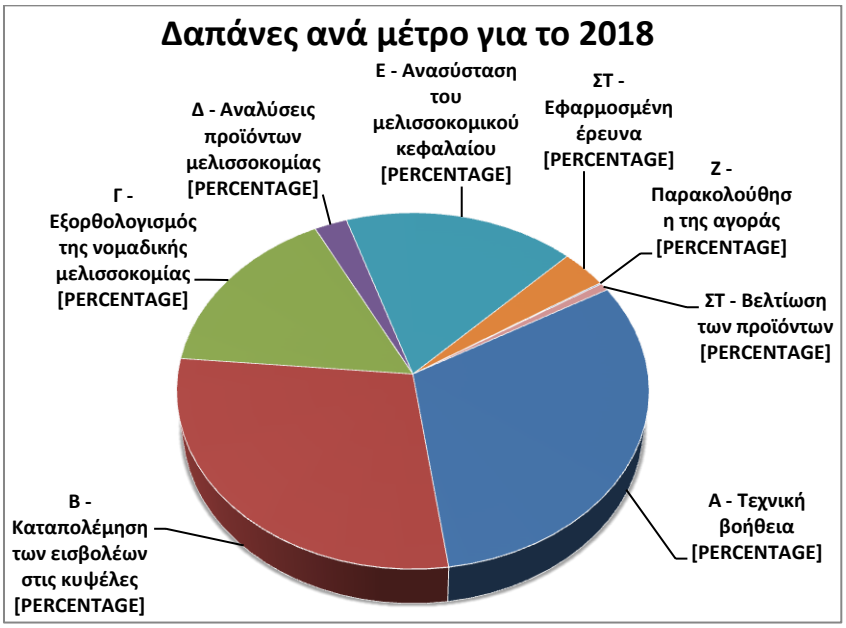
[18] Χρονική περίοδος από την 1η Αυγούστου 2016 έως την 31η Ιουλίου 2017
[19] Χρονική περίοδος από την 1η Αυγούστου 2017 έως την 31η Ιουλίου 2018

μελισσοσμηνών αποτελεί βασική μελισσοκομική πρακτική, αναγκαία για την κάλυψη των θρεπτικών αναγκών των μελισσών κατά τη διάρκεια ολόκληρης της μελισσοκομικής περιόδου και για την κάλυψη των αναγκών επικονίασης.

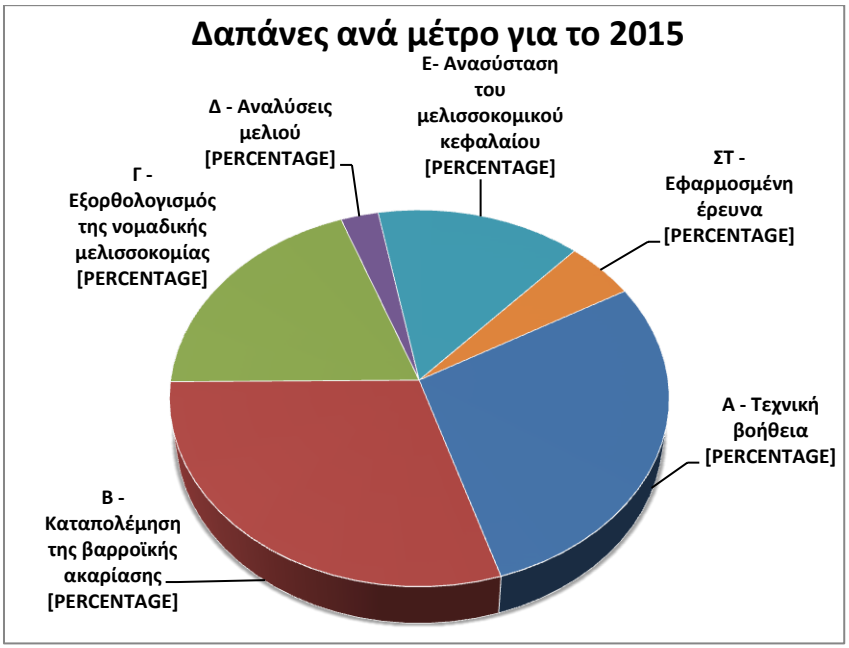
Η **εφαρμοσμένη έρευνα** και οι **αναλύσεις μελιού** παρέμειναν στην 5η και 6η θέση, λαμβάνοντας αντίστοιχα το 3,48 % και το 2,45 % της διαθέσιμης χρηματοδότησης το 2018.

Τα δύο νέα μέτρα, της **βελτίωσης των προϊόντων** (0,69 % των συνολικών δαπανών) και της **παρακολούθησης της αγοράς** έλαβαν μαζί λιγότερο από το 1 % της χρηματοδότησης.

Διάγραμμα 6: Δαπάνες σε ποσοστό ανά μέτρο κατά το μελισσοκομικό έτος 2018

Διάγραμμα 7: Δαπάνες σε ποσοστό ανά μέτρο κατά το μελισσοκομικό έτος 2015

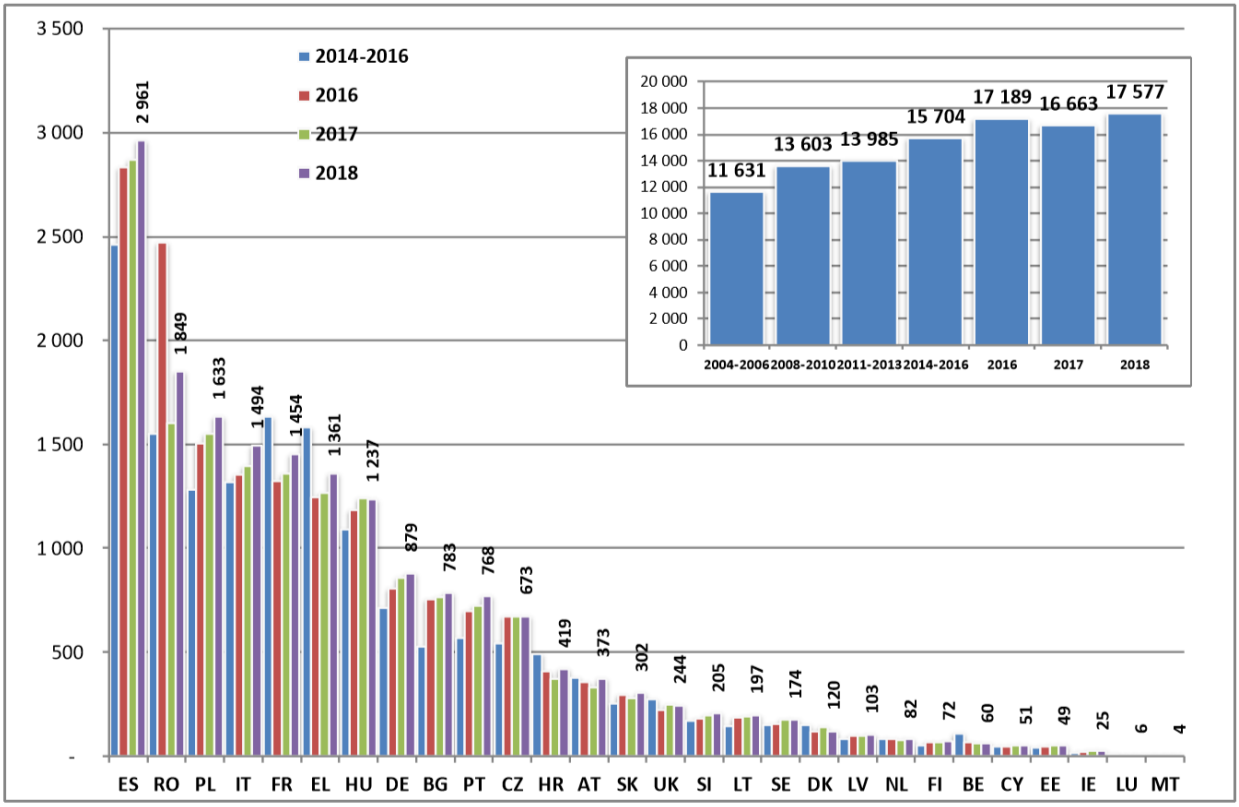

5. ΜΕΘΟΔΟΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΚΥΨΕΛΩΝ

Όπως περιγράφεται στο σημείο 4.2 της παρούσας έκθεσης, θεσπίστηκαν αλλαγές για τη διασφάλιση της ορθολογικότερης κατανομής του προϋπολογισμού της ΕΕ μέσω της βελτίωσης των μεθόδων που χρησιμοποιούν τα κράτη μέλη για τον προσδιορισμό του αριθμού των κυψελών στην επικράτειά τους. Σύμφωνα με την εξουσιοδότηση του άρθρου 56 παράγραφος 1 στοιχείο β) του κανονισμού ΚΟΑ, η Επιτροπή εξέδωσε κατ' εξουσιοδότηση πράξη για τη θέσπιση της βάσης κατανομής της ενωσιακής χρηματοδοτικής συνεισφοράς στα μελισσοκομικά προγράμματα των κρατών μελών, ανάλογα με τον αριθμό των κυψελών[20]. Στην εν λόγω κατ' εξουσιοδότηση πράξη ορίζεται ότι ως «κυψέλη» νοείται «*... η μονάδα που περιλαμβάνει αποικία μελισσών που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή μελιού, άλλων μελισσοκομικών προϊόντων ή γενετικό υλικό των μελισσών, και όλα τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για την επιβίωσή της*». Επιπλέον, στη συγκεκριμένη πράξη ορίζεται ότι τα κράτη μέλη που υποβάλλουν εθνικό μελισσοκομικό πρόγραμμα υποχρεούνται να διαθέτουν αξιόπιστη μέθοδο για τον καθορισμό, μεταξύ της 1ης Σεπτεμβρίου και της 31ης Δεκεμβρίου κάθε έτους, του αριθμού των κυψελών που είναι έτοιμες για διαχείμαση στην επικράτειά τους.

Δεδομένου ότι πριν από την εφαρμογή της εν λόγω κατ' εξουσιοδότηση πράξης δεν υπήρχε εναρμονισμένος κανόνας σχετικά με τα θέματα που περιγράφονται ανωτέρω, δεν πρέπει να γίνεται άμεση σύγκριση του αριθμού των κυψελών που κοινοποιήθηκαν πριν από την εφαρμογή της το 2017 με τον αριθμό των κυψελών που κοινοποιήθηκαν από τον Μάρτιο του 2017. Παρά ταύτα, η μακροπρόθεσμη ιστορική τάση δείχνει ότι ο αριθμός των κυψελών στην Ευρωπαϊκή Ένωση σημείωσε αύξηση την τελευταία δεκαετία. Αυτή η θετική τάση καταγράφεται στο σύνολο σχεδόν των κρατών μελών.

Διάγραμμα 8: Εξέλιξη του αριθμού των κυψελών στην ΕΕ σε χιλιάδες

Σύμφωνα με τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2015/1368 της Επιτροπής, τα κράτη μέλη συμπεριλαμβάνουν στα εθνικά μελισσοκομικά προγράμματά τους περιγραφή της μεθόδου που χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό του αριθμού των κυψελών στην επικράτειά τους.

Συνολικά 17 κράτη μέλη χρησιμοποιούν υποχρεωτικές μεθόδους για την καταμέτρηση των κυψελών, στα οποία συγκαταλέγονται τα κράτη μέλη με τον υψηλότερο αριθμό κυψελών (ES, RO, IT, FR και EL). Στις υποχρεωτικές μεθόδους συγκαταλέγεται η υποχρεωτική καταγραφή των μελισσοκόμων και/ή των κυψελών σε ειδικό μητρώο, το οποίο καταρτίζεται ειδικά για τον συγκεκριμένο σκοπό, ή η χρήση δεδομένων από άλλα υποχρεωτικά μητρώα, όπως τα συστήματα κτηνιατρικής πληροφόρησης.

Συνολικά 11 κράτη μέλη χρησιμοποιούν άλλες μεθόδους αντί της υποχρεωτικής καταγραφής. Σε αυτά συγκαταλέγονται κράτη μέλη με λιγότερες κυψέλες (όπως SE, DK, IE και EE). Τα εν λόγω κράτη μέλη βασίζονται σε στοιχεία που λαμβάνουν από οργανώσεις μελισσοκόμων, έρευνες, απογραφές, ή σε συνδυασμό αυτών των μεθόδων.

Κατά κανόνα, η υποχρεωτική καταγραφή των κυψελών θεωρείται η πλέον αξιόπιστη μέθοδος, αλλά συνεπάγεται διοικητικό φόρτο για τους μελισσοκόμους και τα κράτη μέλη: οι μελισσοκόμοι υποχρεούνται από την εθνική νομοθεσία να καταγράφουν τη δραστηριότητά τους και να δηλώνουν τον αριθμό των κυψελών τους σε δημόσιο φορέα.

Η αξιοπιστία των υπόλοιπων μεθόδων για την εκτίμηση του αριθμού των κυψελών εξαρτάται από την ποιότητα των βάσεων δεδομένων που τηρούνται από τις οργανώσεις μελισσοκόμων και από την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος των μελισσοκόμων που επιλέγεται προκειμένου να παρασχεθούν στοιχεία για τον αριθμό των κυψελών.

6. Η ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΤΑ ΤΟ 2020

Η Επιτροπή, στην πρότασή της για την ΚΓΠ μετά το 2020[21], προτείνει τη μεταφορά των προγραμμάτων μελισσοκομίας από τον κανονισμό για την κοινή οργάνωση των αγορών στον κανονισμό για το στρατηγικό σχέδιο της ΚΓΠ[22]. Με αυτόν τον τρόπο θα αυξηθεί η προβολή του τομέα της μελισσοκομίας και θα διασφαλιστεί η συνεκτίμηση της συμβολής του στους συνολικούς στόχους της κοινής γεωργικής πολιτικής.

Η πρόταση προβλέπει επίσης αύξηση της χρηματοδότησης των μελισσοκομικών προγραμμάτων σε 60 εκατομμύρια EUR ανά έτος. Αυτό σημαίνει ότι, κατά την επταετή περίοδο της μελλοντικής ΚΓΠ, μέσω της ενωσιακής χρηματοδότησης και των συνεισφορών των κρατών μελών, θα διατεθούν στον τομέα συνολικά 840 εκατομμύρια EUR. Μια περαιτέρω αλλαγή που περιλαμβάνει η πρόταση είναι να καθορίζεται η ετήσια χρηματοδότηση στα μελισσοκομικά προγράμματα των κρατών μελών στη βασική πράξη[23].

Η γνώση του αριθμού των κυψελών στα κράτη μέλη εξακολουθεί να είναι αναγκαία ώστε να είναι δυνατή η παρακολούθηση της τάσης, η αξιολόγηση του αντίκτυπου των μέτρων

[21] https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/future-cap_el

[22] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=COM%3A2018%3A392%3AFIN

[23] Παράρτημα VIII της πρότασης της Επιτροπής για την ΚΓΠ μετά το 2020.

στήριξης στον τομέα της μελισσοκομίας και η πληροφόρηση των Ευρωπαίων πολιτών. Κατά συνέπεια, η πρόταση της Επιτροπής περιλαμβάνει τη διατήρηση της υποχρέωσης των κρατών μελών να καταμετρούν τον αριθμό των κυψελών και να κοινοποιούν το αποτέλεσμα στην Επιτροπή.

Ενώ βάσει του κανονισμού ΚΟΑ τα μελισσοκομικά προγράμματα ήταν εθελοντικά, η Επιτροπή προτείνει να καταστούν υποχρεωτικά στα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ των κρατών μελών.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Παρότι τα μελισσοκομικά προγράμματα εξακολουθούν να είναι εθελοντικά βάσει του κανονισμού ΚΟΑ, όλα τα κράτη μέλη συνεχίζουν να θεσπίζουν προγράμματα, εκπονώντας τα σε συνεργασία με τον τομέα. Τα προγράμματα διαφέρουν στα διάφορα κράτη μέλη, ανάλογα με τις ανάγκες του εκάστοτε κράτους μέλους, αλλά τα μέτρα που λαμβάνουν την περισσότερη στήριξη —τεχνική βοήθεια και καταπολέμηση των εισβολέων στις κυψέλες— έχουν παραμείνει αμετάβλητα από την τελευταία έκθεση του 2016.

Η χρηματοδότηση του τομέα συνέχισε να αυξάνεται κατά τις τελευταίες προγραμματικές περιόδους και η απορρόφηση της χρηματοδότησης παραμένει υψηλή, γεγονός που καταδεικνύει τη συνάφεια των επιλεχθέντων μέτρων.

Ένας από τους δείκτες αντικτύπου των μέτρων στήριξης είναι ο αριθμός των κυψελών, ο οποίος εξακολουθεί να αυξάνεται. Ωστόσο, από την άποψη της συνολικής κερδοφορίας του τομέα, οι μέσες ενωσιακές τιμές δεν έχουν αυξηθεί, ενώ το κόστος παραγωγής αυξάνεται και οι τιμές εισαγωγής μειώνονται. Αυτό αποτελεί πρόκληση για τον τομέα και υποδηλώνει ότι εξακολουθεί να χρήζει στήριξης, λαμβανομένου επίσης υπόψη του σημαντικού ρόλου των μελισσών για το περιβάλλον και τη γεωργία.